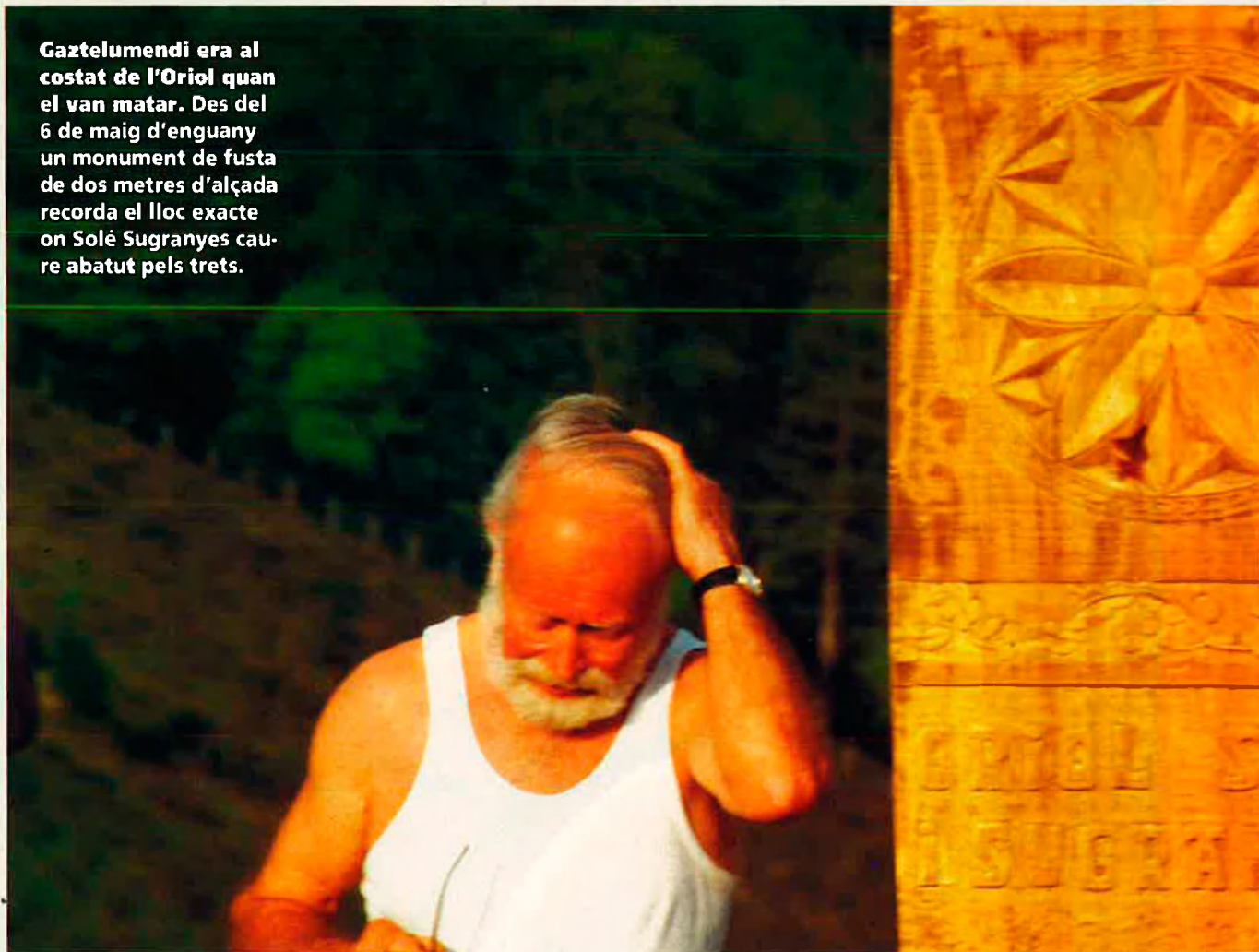

Homenatge a Oriol Solé S

LALA GOMA

Gaztelumendi era al costat de l'Oriol quan el van matar. Des del 6 de maig d'enguany un monument de fusta de dos metres d'alçada recorda el lloc exacte on Solé Sugranyes caure abatut pels trets.

El 6 d'abril del 1976 al matí, el membre del MIL, Oriol Solé Sugranyes, moria a trets de la guàrdia civil al Pirineu de Navarra, prop de Burguete. Tenia vint-i-vuit anys.

El van matar a cent metres de la línia de frontera, dalt d'una muntanya, a camp obert, enmig d'una espessa boira, mentre intentava arribar a França amb altres fugitius de la presó de Segòvia.

Des del 6 de maig d'enguany un monument de fusta de dos metres d'alçada esculpit per Joan Elias, recorda el lloc exacte on va caure abatut pels trets. La inscripció: "Oriol Solé Sugranyes. 4 gener 1948 - 6 abril 1976. Rossinyol que vas a França, rossinyol..."

La col·locació del monument, una iniciativa d'Inaki Garcia de l'editorial Virus i els seus companys, va aplegar una cinquantena de persones, entre amics i familiars de l'Oriol, pro-

Un senzill monument al lloc on va morir manté des de fa uns dies la memòria d'Oriol Solé Sugranyes. EL TEMPS reviu la darrera fuga del militant del MIL.

vinents de diversos punts d'Euskadi i Catalunya.

Va ser un acte estrictament íntim, sense litúrgia política, respectuós, amb l'únic objectiu de retre homenatge a la persona d'Oriol Solé i el que ell representava. No van haver-hi discursos, ni apludiments, ni càntics, ni banderes. Un cop instal·lat el monument, va parlar, per recordar el final de l'Oriol, Imanol Gaztelumendi, un dels companys de la fuga, que era molt a prop d'ell quan va caure ferit de mort.

Oriol Solé i el MIL. L'execució de Puig Antich ha fet, naturalment, que tant en el record com en la història, el MIL sempre s'associï amb el seu nom. En realitat, va ser l'Oriol Solé Sugranyes l'autèntic motor del grup. Ell va aglutinar al seu voltant la majoria dels qui hi van participar, tant catalans com francesos. Tot i que en l'època de màxima ac-

granyes

tivitat del MIL l'Oriol va passar la major part del temps a la presó, —de fet, només va estar en llibertat els estius del 72 i del 73—, les seves sortides eren esperades per la resta de companys. Ell era el líder, tot i que ser-ho per a ells era un sacrilegi.

El MIL (Movimiento Ibérico de Liberación) era un grup d'agitació armada, nascut arran de les vagues salvatges de final dels 60, fruit de crítiques radicals al pensament i als mètodes del sindicalisme i de l'esquerra més ortodoxos. Hi confluïen elements d'esquerra comunista i, per tant, obreristes radicals, combinats amb l'esperit llibertari dels anarquistes del Maig del 37, la mitificació dels maquis catalans i les formes d'agitació imaginatives i provocatives nascudes el Maig del 68. Del 70 al 73, el MIL va atracar una dotzena de bancs. L'objectiu era de recaptar diners per fer edicions de llibres (Ediciones Mayo 37), per alimentar les caixes de resistència de les vagues salvatges i, evidentment, per mantenir la infraestructura. L'esquerra ortodoxa del país els va ignorar. Ells també.

La fuga de Segòvia. El mes d'abril del 1976, Arias Navarro era president del Govern, i Fraga Iribarne, ministre d'Interior. Franco havia mort feia cinc mesos. Cada dia hi havia més veus i moviments que reclamaven l'amnistia per als presos polítics, però l'actitud del règim, de moment, era inflexible.

El 5 d'abril d'aquell mateix any, vint-i-nou presos polítics, que entre tots sumaven més de 1.500 anys de condemna, s'evadiren de la presó de Segòvia utilitzant un túnel que havien excavat els últims quatre mesos. A Segòvia, al Puerto de Santa María, i a Còrdova, es concentrava l'elit dels activistes amb condemnes més llargues.

Dels 29 fugitius, cinc eren catalans, entre ells Oriol Solé Sugranyes i Josep-Lluís Pons Llobet, condemnats a quaranta-vuit i cinquanta-un anys de presó. La resta eren, bàsicament, membres d'ETA pm i d'ETA VI-LCR. Van preparar una fuga perfecta, però, una vegada salvats els obstacles que semblaven més difícils —construir el túnel i evadir-se—, una desconexió entre l'escamot que els duïa a la frontera i els "mugalaris" (guies fronterers), va fer que els vint-i-nou evadits i els cinc membres de l'escamot exterior haguessin de guanyar la frontera pels seus propis mitjans.

Era de nit i el grup es va dispersar a conseqüència de diversos tiroteigs amb la guàrdia civil. La majoria van ser arrestats al cap

Oriol Solé, detingut a França després de la fuga de la presó de Perpinyà, l'any 1971. Puig Antich i Solé Sugranyes varen perpetuar el MIL.

Oriol Solé Sugranyes

La seva vida va ser curta però intensa. Va deixar una profunda empremta en tots aquells qui el van conèixer. Avui, gairebé vint anys després del seu assassinat, tothom en té una imatge que el pas del temps, i les evolucions personals pròpies, ha anat dibuixant. "Era altruista", "Ens ensenyava el camí", "Tenia grans dots de persuasió"... En realitat, era un revolucionari.

El seu entusiasme i els seus dots de convicció, el van portar a relacionar-se tant amb joves radicals francesos del Maig del 68 com amb sindicalistes revolucionaris, nacionalistes bascos, cristians d'esquerres, vells anarquistes exiliats, catalanistes, intel·lectuals, monjos... Fruit d'aquest cúmul de relacions, va anar evolucionant fins a optar per la via de l'agitació armada.

Havia nascut el 4 de gener del 1948, cinquè fill d'una família d'onze germans, educats en un ambient liberal i intel·lectual. El seu pare, Lluís Solé Sabarís, geògraf reconegut i catedràtic de Geologia de la Universitat de Barcelona, havia estat abans de la guerra civil professor de l'Institut Escola.

De molt jove va començar a participar en activitats polítiques clandestines. Va ser a la Caputxinada i posteriorment fou detingut al Casal de Montserrat. Al mateix temps militava a les JCC (Joventuts Comunistes de Catalunya), al SDEUB (Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona) i al PCI (Partit Comunista Internacional).

La seva activitat, sempre a cavall entre França i Espanya, li va fer establir relacions d'amistat amb els monjos de Cuixà, monestir que es va convertir en una de les seves bases d'operacions. Recentment, en els actes commemoratius del vint-i-cinquè aniversari de l'arribada dels monjos, l'Oriol va ser recordat pel seu dinamisme polític i pels "maldecaps" que els va ocasionar aleshores. A l'època, les autoritats franceses van amenaçar de tancar el monestir, si ell hi tornava a posar els peus.

El van matar a la fuga de Segòvia en un enfrontament amb la guàrdia civil. Però no era la primera vegada que fugia ni que s'enfrontava a trets amb la guàrdia civil. Ja havia fugit de la presó de Perpinyà, si bé fou detingut poc després, i ho havia intentat, sense èxit, a la presó de Montalban (Occitània).

Al llarg de la seva vida va ser detingut set vegades. En total va passar vuit anys tancat, entre presons franceses i espanyoles. El van matar als vint-i-vuit anys, a cent metres de la frontera. Els pòsters que anunciaven el seu homenatge deien: "Assassinat en el camí de la llibertat".

L'Oriol havia dit: "Si moro, desitjo que m'enterreu a Bor, a terra, i mirant cap a la Serra del Cadí". I així va ser.

X. M. / J. S. S.

Pons Llobet relata la fuga

Josep-Lluís Pons Llobet ingressava a la presó de Segòvia, procedent de la Model i de Madrid, el mes de desembre del 1974. Tenia divuit anys i l'havien condemnat a cinquanta-un. En l'últim any i mig, des que havia estat detingut amb l'Oriol Solé a Alp, després d'un enfrontament a trets amb la guàrdia civil, havia viscut dos consells de guerra i l'execució de Salvador Puig Antich. Llobet va participar en els preparatius i en la fuga de Segòvia. És l'últim membre del MIL que va estar amb l'Oriol Solé. Aquest és el seu relat dels fets.

"L'evasió es va iniciar després de dinar. Les instruccions eren de dirigir-nos al pati on hi havia els lavabos, des s'on s'accedia al túnel. Es van fer grups de quatre o cinc persones, i, en poc temps, ens vam concentrar tots vint-i-nou als lavabos. Ens vam treure el tabard i per ordre —ja constàvem numerats— ens vam anar ficant al túnel. Un cop traspassats els barrots que donaven al col·lector, ens van indicar d'anar cap al camió que, prèviament, havien 'recuperat' els de l'exterior, a punta de pistola. Al cap d'una hora vam arribar al *trailer*, ja preparat amb un doble fons. Ens hi vam ficar i, un cop havíem arrencat, vam saber que anàvem a la frontera francesa i portàvem una càrrega de llenya amb la documentació en regla.

"Cap a les dotze de la nit vam arribar a Espinal. S'havia previst d'arribar, baixar i iniciar el pas de frontera. Però no passava res. Els qui ens havien de guiar cap a França no hi eren. Vam estar una estona amb el camió parat. Tothom preguntava què passava. Ens ho van dir. Es va fer una petita assemblea a l'interior del camió. Hi havia dues possibilitats: tomar a Pamplona i esperar instruccions de l'organització, o passar la frontera. Les ganes d'arribar, el cansament, el nerviosisme, la proximitat de la frontera, la por que arribés la guàrdia civil i fes preguntes, etc., van fer que decidíssim de baixar del camió i de passar sols a l'altre costat.

"Es van repartir armes i vam començar

Un fotograma de 'La fuga de Segòvia', d'Imanol Uribe. Entre els evadits, un català, Carles Garcia Soler, va arribar a la frontera.

a caminar per una pista forestal. Érem més de trenta, caminant a les fosques. Després d'un quart o vint minuts, vam veure uns lots que s'apagaven. Ens vam aturar. Es va sentir: '*Alto a la guardia civil!*' i, simultàniament, van començar a disparar. Nosaltres vam contestar. Tiroteig. Va començar la desbandada. Isasi Iturrioz va quedar allà greument ferit.

"Després he sabut que no eren gaires, potser mitja dotzena màxim. Cal dir que nosaltres no anàvem mentalitzats per tenir un enfrontament armat, tot i que era una possibilitat no descartada. Disparàvem i ens cobríem. En cap moment no vam pensar a eliminar aquella barrera.

"Jo em vaig quedar sol i vaig iniciar la caminada. Hi havia boira, feia fred, no es veia res, excepte les fognades dels trets. Vaig trobar un company. No sabíem on eren els altres. Sentíem els laments d'un ferit. No sabíem que era l'Isasi. Ara em sembla absurd, però com que deia '*Dios mío!, Dios mío!, Ayuda!*', em vaig pensar que era un guàrdia civil.

"Vam continuar caminant, sense tenir la més mínima idea de cap on anàvem. Només pensàvem a allunyar-nos del tiroteig i arribar a França. Pujàvem i baixàvem muntanyes. Plovia. Vam esquivar alguna patrulla de guàrdies. I així va transcórrer la nit, esperant la claror per poder-nos situar, o per trobar un altre grup dels nostres.

"En fer-se de dia, vam veure una clariana i una carretera per on circulaven

cotxes. Hi havia un rètol de trànsit, i ens vam acostar per veure què hi posava. Aleshores, van aparèixer tres guàrdies civils, que ens van cridar l'alto. Va ser una detenció molt tensa. Donaven ordres contradictòries. L'un deia 'endavant', l'altre 'endarrere', l'altre 'no et moguis'. Ens apuntaven de lluny, a tres o quatre metres. No s'atreuen a acostar-se. Els teníem davant, histèrics, tremolosos... amb les metralletes.

"Va aparèixer una comitiva de vehicles de la guàrdia civil amb un alt oficial, que els va tranquil·litzar.

Ens van posar les manilles molt ajustades. Ell mateix els va dir: '*No se excedan, no se excedan*'. Ens van ficar en un Land Rover i ens van portar a una caserna. Suposo que era Burguete...

"Allà hi havia quatre o cinc detinguts, i progressivament en van anar arribant més. La noció del temps, avui, és borrosa... La situació era forta. Recordo que tots agafaven els cetmes. Un va comentar: '*Ya sabéis lo que habéis hecho, no? Ya hay tres muertos*', cosa que era mentida... Imagino que tot era per l'enfrontament amb el grup de l'Oriol...

"A mi em preguntaven si sabia com anava vestit l'Oriol. Els vaig dir que no ho recordava. Si li faltava alguna dent. Els vaig dir que no ho sabia. I a partir d'aquí em vaig negar a contestar més. Quan ens preguntaven qui érem, tots ens identificàvem. Vaig pensar que ell s'hi negava. Crec que ens van tenir allà fins que el van matar.

"Quan vaig arribar a la presó de Pamplona, per les finestres de les cel·les vaig sentir: '*Han matado al catalán*', '*Han matado a Pons Llobet*'. Jo vaig dir: '*No. Estoy aquí, a mí no me han matado*'. En aquest moment ho vaig saber. Les veus van canviar: '*Han matado a Oriol*', '*Han matado a Oriol*'... i vaig entendre les preguntes que m'havien fet".

(Pons Llobet va ser tancat a Cartagena, enmig de dures mesures de seguretat, fins al juliol del 77, quan va sortir en llibertat.)

X. M. / J. S. S.

EUROPA
DE L'ÈPOCA DE
POSTGUERRA
ART 1945-
1965
DESPRES
DEL DILUVI

EUROPA commemora els cinquanta anys de la fi de la Guerra. Europa també celebra l'inici d'una gran època de reconstrucció i de creativitat. De la mà de Picasso, Léger, Giacometti, Calder, Le Corbusier, Henry Moore, Bacon, Cartier-Bresson, Alvar Aalto, Dubuffet, Klein, Manzoni..., aquesta exposició presenta l'esclat de l'art després del diluvi de bombes. L'exposició de l'any.

S'ACABAVA LA GUERRA

París, 1945. D'esquerra a dreta, W. Churchill, F. D. Roosvelt i J. Stalin

ESCLATAVA L'ART

París, cap a 1960. La foto que hauria pogut ser: d'esquerra a a dreta i de dalt a baix, Giacometti, Le Corbueier, Picasso, Calder, Denise Colomb, Manzoni, Capa, Tàpies, Soulages i Klein

EXPOSICIÓ Barcelona 12 de maig - 30 de juliol del 1995

PINTURA I ESCULTURA
CENTRE CULTURAL
PASSEIG DE SANT JOAN, 108

FOTOGRAFIA
SALA CATALUNYA
PASSEIG DE GRÀCIA, 2

ARQUITECTURA I DISSENY
SALA SANT JAUME
JAUME I, 2

HORARIS: De dimarts a dissabte, de 11 a 20 h. diumenges i festius, d'11 a 15 h. Dilluns tancat
PREU: CENTRE CULTURAL Entrada: 300 ptes. Estudiants i jubilats: 175 ptes. Grups: 125 ptes per persona
La entrada a la SALA CATALUNYA i a la SALA SANT JAUME es gratuïta

INFORMACIÓ ☎ 93 - 207 74 75

Fundació "laCaixa"

EXPOSICIÓ COPRODUÏDA
AMB EL MINISTERI D'EDUCACIÓ
I AFERS CULTURALS D'ÀUSTRIA

d'unes hores, en fer-se de dia. Només quatre evadits i una noia de l'escamot arribaren a França, dies després. Entre ells, Carles Garcia Soler, aleshores militant del FAC (Front d'Alliberament de Catalunya). Alguns van ser ferits i l'Oriol Solé, mort.

Dos dies després, ETA matava a Berazadi, l'industrial basc que tenia segrestat.

Imanol Gaztelumendi recorda. Al peu del monument d'homenatge, Imanol Gaztelumendi, que era al costat de l'Oriol quan els van disparar, recorda el que va passar:

"Anàvem perduts. Ja clarejava. Havíem travessat la *muga* (frontera) diverses vegades. Anàvem desorientats, morts de fred, cansats, famèlics i xops de la pluja. La boira era molt intensa. No es veia res. Érem ja a França, quan un grup de guàrdies civils ens van trotejar des del costat francès, fent-nos recular cap a Espanya. De cop, ens van encerclar. Nous trets, ràfegues de metrallera i tots ens tirem a terra. L'Oriol, al meu costat, va cridar. "M'han matat!, m'han matat!" Ens el van fer baixar a nosaltres. Hauria pogut pujar un jeep, però no ho van fer. Jo vaig haver de demanar-los repetidament que ens deixessin un capot per a baixar-lo. Ens el van negar diverses vegades, però finalment, el vam tenir. Abans d'arribar a baix, les campanes de Burguete tocaven a morts".

Xavier Montanyà
Jordi Solé Sugranyes

Más que una palabra

En recuerdo del compañero Oriol Solé Sugranyes, muerto a muy pocos metros de la libertad

La libertad es mas que una palabra
la libertad es una chica alegre
la libertad es una parabellum o una flor
(...)
la libertad es tomarse el cafe donde uno quiere
la libertad es una perdiz herida
la libertad es negarse a morir en una cama de hospital
la libertad es real igual que un sueño
la libertad aparece y ya no está
la libertad hay que inventarla siempre
la libertad puede ser del esclavo y faltarle al señor
la libertad es gritar frente a la boca gris de los fusiles
(...)

Maig 76

José Agustín Goytisolo

Baix, al monument hi ha escrita una estrofa de "Rossinyol que vas a França". A la dreta, Oriol Solé Sugranyes, mort el 6 d'abril de 76 a Burguete, als 28 anys.

LALA GOMÀ

